ANNALS OF THE "CONSTANTIN BRÂNCUȘI" UNIVERSITY OF TÂRGU JIU
LETTER AND SOCIAL SCIENCE SERIES

ISSN-P: 1844-6051 ~ ISSN-E: 2344-3677

Supplement 2/2026 ***https://alss.utgjiu.ro***

THE EVOLUTION OF THE NOTION OF SECURITY WITHIN THE CONCEPTUAL FRAMEWORK OF INTERNATIONAL RELATIONS AND SECURITY STUDIES

Cosmin GUȚANU*

***PhD Student Internațional Relations and Security Studies**
Babeș-Bolyai University Cluj-Napoca

Abstract: *The concept of security has evolved in the post-World War II era - and especially in recent decades - shaping a distinct subfield within the broader conceptual framework of International Relations: Security Studies.*
While the opposing classical views - realism and liberalism - linked the notion of security directly to the concepts of power and peace, respectively, neoclassical authors (neorealists and neoliberals) have sought - particularly following the collapse of the USSR and the end of the Cold War - to reconcile these two perspectives by highlighting the interdependencies of contemporary society and the complementarity of these two theoretical approaches to the international system.
At the same time, recent decades have fostered the parallel rise - particularly within academia - of social constructivism and its perspective on the concept of security, establishing it as a third pillar of security studies theories. This approach introduces the notion of societal security and proposes a reconceptualization and expansion of security research, incorporating historical-philosophical and politico-linguistic perspectives.
Theories and research concerning security and threats to it now extend beyond the politico-military realm, whether through sectoral analysis - covering areas such as the economic, social, cyber, energy, technological, and environmental sectors - or through a multiplication of levels of analysis: the security of individual states and the international system as a whole, as well as security within the state - at the level of the individual, various groups or communities, and the entire population.

Keywords: *power, peace, security, (neo)realism, (neo)liberalism, constructivism, security studies, balance of power, collective security, security regime, societal security*

Contact details of the author(s): guticosmin2712@gmail.com

ISSN-P: 1844-6051 ~ ISSN-E: 2344-3677

Supplement 2/2026 ***https://alss.utgjiu.ro***

INTRODUCERE

Printre obiectivele principale ale politicii internaționale din toate timpurile se numără invariabil pacea și securitatea. Conceptul „pace'' indică lipsa conflictelor armate, a războaielor, în timp ce conceptul „securitate'' definește lipsa oricăror amenințări și implicit a angoaselor generate de aceste amenințări. „(...) securitatea, în sens obiectiv, măsoară absența amenințărilor la adresa valorilor dobândite, iar într-un sens subiectiv, absența temerii că asemenea valori vor fi atacate.'' (Miroiu și Ungureanu, 2006, p.180). Altfel spus securitatea este „faptul de a fi la adăpost de orice pericol, sentimentul de încredere și liniște pe care îl dă lipsa oricărui pericol''(potrivit DEX).

În funcție de context și de unghiul de abordare securitatea poate avea semnificații multiple. Reprezentanții școlii realiste de relații internaționale, printre care se remarcă nume de rezonanță ca Edward Hallet Carr (Hallet Carr, E, 1995, The Twenty Years' Crisis 1919-1939, Palgrave Macmillan) și Hans Morgenthau (Morgenthau, H, 2007, Politica între națiuni. Lupta pentru putere și lupta pentru pace, Iași, România, Polirom), consideră conceptul de securitate ca fiind intrinsec legat de cel de putere. Puterea, în opinia autorilor realiști, determină caracteristicile de bază ale sistemului internațional și marchează inevitabil comportamentul actorilor pe scena internațională. Doar puterea poate garanta securitatea, în viziune realistă.

Spre deosebire de realiști, autorii liberalist-internaționaliști, denumiți idealiști utopici de către școala realistă, leagă ideea de securitate de conceptul de pace. Ei consideră securitatea ca o consecință a păcii și nu a puterii. O pace durabilă poate garanta, în viziune liberalistă, securitatea.

Depășind antagonismul tradițional dintre cele două școli de gândire, neorealiștii, precum Kenneth Waltz (Waltz, K, 2006, Teoria politicii internaționale, Iași, România, Polirom) cu teoria sa structurală consacrată privind politica puterii, consideră că securitatea este de fapt principalul scop al actorilor statali aflați, așa cum se știe, în deplină anarhie pe scena internațională. „În anarhie securitatea este scopul suprem...Țelul sistemului care încurajează căutările statelor este securitatea.'' Astfel securitatea internațională devine conceptul central al studiilor de specialitate, așa cum arată și Barry Buzan (Buzan, 2000, p.24), constituind baza subdomeniului relațiilor internaționale intitulat Studii de securitate.

Divergențele dintre gândirea realistă și cea liberalist-idealistă încep așadar să se estompeze, tot mai mulți autori încercând să împace simultan necesitatea unor politici de apărare viabile și adaptate realităților vremii cu intensificarea interdependențelor ce se manifestă de la nivelul regional până la cel global, nu doar sub aspect politic, dar mai ales economic, social, tehnologic, energetic sau de mediu, provocările fiind în continuă diversificare. Neoliberalismul instituționalist post - Război Rece câștigă astfel teren, el fiind fundamental ancorat în procesul inevitabil și ireversibil al globalizării, dar totodată complementar viziunii neorealiste și nu antagonic. Modelul interdependenței complexe este prezentat emblematic de neoliberaliștii Robert Keohane și Joseph Nye (Keohane R și Nye J, 2000, Putere și Interdependență, Iași, România, Polirom).

Ulterior, o nouă generație de autori, precum Ole Waever, David Baldwin sau Barry Buzan, cercetează și extind conceptul de securitate sub aspect istorico - filosofic și politico - lingvistic. Constructivismul deschide perspective noi inclusiv în domeniul studiilor de securitate, încercând să reconstruiască sistemul internațional sau mai exact modul în care acesta este perceput și analizat. El își propune reconsiderarea conceptului de securitate prin regândirea propriei identități și a identității celorlalți protagoniști ai sistemului internațional, așadar prin posibilitatea redimensionării politicii externe în funcție de noul mod de configurare a interesului național.

Constructivismul s-a evidențiat în ultimele decenii ca a treia cale în relațiile internaționale. Un reprezentant de marcă este de asemenea profesorul Alexander Wendt de la Universitatea Yale și Universitatea de Stat din Ohio, care a parafrazat lucrarea neorealistului Kenneth Walz „Theory of

International Politics", publicată cu douăzeci de ani mai devreme (Wendt, A, 1999, Social Theory of International Politics, Cambridge Studies in International Relations)).

1.Instituțiile interne responsabile de securitatea națională

În plan intern, sub aspect juridic, securitatea socială este suma normelor legislative necesare pentru asigurarea stării de siguranță socială la nivelul unei persoane, unui grup social sau al întregii populații, cât și pentru protejarea persoanelor defavorizate sau marginalizate.

La nivelul structurilor statului termenul de securitate națională se definește ca un ansamblu ce reunește stucturile de apărare subordonate Ministerului Apărării Naționale, așadar Armata, cu cele de ordine publică subordonate Ministerului Afacerilor Interne, incluzând Poliția, Poliția de Frontieră, Jandarmeria, Pompierii și angajații Inspectoratului pentru Situații de Urgență și cu cele responsabile de siguranța națională, respectiv serviciile secrete sau serviciile de informații.

În acest context siguranța națională este definită, în legislația română (art. 1 din Legea 51/1991 privind securitatea națională) - exemplul aflat cel mai la îndemână - ca „o stare de legalitate, echilibru și stabilitate socială, economică și politică necesară existenței și dezvoltării statului național român ca stat suveran, unitar, independent și indivizibil, menținerii ordinii de drept, precum și a climatului de exercitare neîngrădită a drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, potrivit principiilor și normelor democratice statornicite prin Constituție".

2.Asigurarea securității în plan internațional - dilema securității, balanța de putere, securitatea colectivă, regimul de securitate

Mediul internațional este caracterizat prin competiția dintre state, este un mediu anarhic, al confruntării, lipsit de orice autoritate centrală care să stabilească ordinea, așa cum este autoritatea statului în plan intern reprezentată de instituțiile prezentate anterior. Drept urmare statele sunt de sine stătătoare în demersul lor de a-și asigura, la un prim nivel, supraviețuirea ca entități suverane; ulterior, la un nivel superior, în efortul de apărare a valorilor și intereselor primordiale, respectiv independența, integritatea teritorială și alte scopuri decelate de elitele politice, pe baza experienței și a consultărilor publice. Securitatea unui stat constă așadar în lipsa amenințărilor asupra acestor valori și interese, totodată asigurarea securității se referă la capacitatea respectivului stat de a le apăra pe acestea în caz de pericol.

Dintr-o perspectivă preponderent realistă, principalul scop al politicii unui stat trebuie să fie supraviețuirea; implicit, valoarea supremă pe care trebuie acesta să o apere este suveranitatea. Doar ulterior își pot face loc în preocupările elitei politice și în discursul public asigurarea liniștii publice, a intereselor și beneficiilor, a perpetuării valorilor. Astfel, o definiție simplă și firească a securității poate fi: asigurarea continuității existenței statului.

2.1. Dilema securității. Am constatat deja că în plan intern statul are, prin însuși rolul și structura sa, autoritatea perfect legitimă și capacitatea de impunere și păstrare a ordinii. Altfel stau însă lucrurile în ceea ce privește amenințările externe. Spațiul internațional este partajat între mai mulți actori suverani, cu propriile valori, scopuri și obiective. Interacțiunile cu aceștia pot crea anumite conflicte. Prin urmare statele trebuie să fie în permanență pregătite pentru a-și apăra interesele și valorile în competiția cu ceilalți membri ai sistemului internațional.

Simplul demers de modernizare de pildă a armamentului din dotarea forțelor armate proprii poate fi privit de către statele vecine ca înarmare și poate declanșa, potrivit cosideraților lui John Herz (Herz, J H, ,,Idealist internationalism and the Security Dilemma'', The Johns Hopkins University, vol.2, no. 2, ian.1950, pp.157-180) o spirală a neîncrederii în întregul sistem internațional, devenind o sursă de insecuritate pentru ceilalți. Acest aspect este cunoscut în literatura de specialitate ca dilema securității și are la bază frica unor state față de altele. Întrucât relațiile internaționale nu funcționează

pe baza prezumării sau declarării bunelor intenții ale celorlalte state; creșterea puterii unui stat marchează o amenințare la adresa securității celorlalte state.

2.2. Balanța de putere. În viziune realistă, când puterea unui stat crește, celelalte au tendința să echilibreze situația prin configurarea unor alianțe. Acest sistem poartă numele de balanță de putere. Unul dintre exemplele clasice este Concertul european format în urma Congresului de la Viena, din 1815, când Marea Britanie, Austria, Prusia și Rusia s-au aliat contra lui Napoleon. Balanța de putere creată atunci s-a dezechilibrat însă un secol mai târziu, în 1914, prin izbucnirea Primului Război Mondial. Cauzele au fost multiple: revoluția industrială, ascensiunea Berlinului, lupta pentru partajarea sistemului colonial. În pofida demersurilor de echilibrare a balanței de către Londra, s-au creat două tabere beligerante - Antanta și Puterile Centrale.

2.3. Securitatea colectivă. Mecanismul balanței de putere, potrivit teoriilor liberaliste, nu face așadar altceva decât să transfere dilema securității la un nivel superior, multiplicat, fără a rezolva potențialul conflict. Autorii liberali sunt de părere că soluția viabilă constă în aplicarea principiului securității colective. Acesta presupune unirea tuturor actorilor sistemului internațional și nu crearea unor tabere antagonice. Astfel a fost înființată, după al Doilea Război Mondial, Organizația Națiunilor Unite (ONU), urmașa defunctei Ligi a Națiunilor din perioada interbelică.

La rândul său Liga Națiunilor a reprezentat un alt exemplu de securitate colectivă, din păcate unul fără succes. Cunoscută și drept Societatea Națiunilor, liga a fost fondată în 1919 ca urmare a Conferinței de Pace de la Paris ce a marcat finalul Primului Război Mondial. Pe vremea când era funcțională (1934/35) cuprindea un număr de 54 de state. Izbucnirea, cu toate acestea, a celui de al Doilea Război Mondial a aruncat în derizoriu activitatea ligii, punându-i totodată utilitatea sub un mare semn de întrebare. Neintroducerea în sistem a celor două viitoare superputeri, URSS și SUA, ignorarea nemulțumirilor, dar și a tendințelor expansioniste ale Germaniei, Japoniei și Italiei, precum și faptul că Marea Britanie și Franța, deși garanții securității colective, nu au acționat potrivit angajamentelor - toate aceste aspecte sunt considerate astăzi disfuncții ale Ligii Națiunilor din perioada interbelică.

2.4. Regimul de securitate. Autorii raționaliști, urmași ai juristului și diplomatului olandez Hugo Grotius (1583-1645), în urma analizelor ce au evidențiat neajunsurile, atât ale balanței de putere, cât și ale securității colective, au conturat un alt aranjament de securitate, o instituție de securitate axată pe principiile dreptului internațional public și totodată pe viabilitatea practicii negocierilor bilaterale sau multilaterale, în formate diferite, impuse de caracteristicile sistemului internațional. Această instituție a fost denumită regim de securitate.

Cea mai importantă regulă între statele din cadrul regimului de securitate impune ca un acord, odată stabilit, să fie respectat. Prin urmare, sistemul prevede constituirea unei societăți internaționale angajate în negocierea intereselor participanților în mod rațional, de pe poziții egale. Obiectivul acestei societăți este de a depăși dilema securității, așadar de a nu permite escaladarea spiralei neîncrederii și a fricii. În general regimurile de securitate ce au fost instituite au presupus controlul reciproc al diferitelor tipuri de armament și chiar dezarmarea reciprocă, parțială sau totală. Exemplele cel mai adesea amintite de regimuri de securitate sunt acordurile dintre Washington și Moscova, SALT I și SALT II, din 1972, respectiv 1979, care au pus practic capăt cursei înarmării nucleare.

Un alt exemplu aflat la îndemână de aranjament de securitate ce poate fi considerat regim de securitate, este Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE), fondată în 1973 și devenită, în 1995, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE). Partenerii inițiali au fost toate statele europene (mai puțin Albania), plus SUA, URSS și Canada. Scopul structurii a fost și a rămas până în prezent de a oferi tuturor părților interesate de securitatea europeană varianta căutării comune de soluții credibile pentru rezolvarea diferendelor și evitarea escaladării unor potențiale conflicte. Deși încă funcțională, organizația este astăzi subminată de unii membri, în special de către Federația Rusă, care nesocotesc activitatea OSCE întrucât nu respectă acordurile semnate (precum

ISSN-P: 1844-6051 ~ ISSN-E: 2344-3677

Supplement 2/2026 ***https://alss.utgjiu.ro***

acordul ce prevede retragerea forțelor armate ruse din Republica Moldova, cazarmate în localitatea Cobasna, unde se află și depozitul de armament retras din Europa de Est după căderea Zidului Berlinului) și o consideră nimic altceva decât un instrument occidental.

3.Studiile de securitate

Aranjamentele și instituțiile de securitate din ultimele două secole - fie bazate pe balanța de putere, fie pe principiul securității colective sau pe instaurarea unor regimuri de securitate - au fost și sunt așadar, într-un fel sau altul, utile doar până la un anumit punct. Sub motive diverse, protagoniștii scenei politice internaționale din perioade diferite au ajuns la conflicte majore de interese, ireconciliabile, transformate ulterior în conflicte armate - războaie.

Cercetătorii realiști din domeniul relațiilor internaționale consideră războaiele ca fiind inevitabile în istoria omenirii din cauza agresivității naturale a statelor; viziunea liberalistă în acest sens este aceea că lipsa instituțiilor democratice și a mecanismelor viabile este aceea care permite declanșarea conflictelor armate; la rândul lor marxiștii blamează relațiile capitaliste și accentuarea discrepanțelor economice la nivel regional și global, considerându-le sursa tuturor conflictelor.

După al Doilea Război Mondial, din nevoia de a găsi soluții științifice funcționale pentru evitarea, diminuarea sau stoparea conflictelor, pentru depistarea cauzelor profunde ale acestora și pentru instaurarea păcii, mediile academice au dezvoltat domeniul relațiilor internaționale; în cadrul conceptual al acestuia au grupat toate preocupările intelectuale legate de utilizarea forței și a amenințării cu forța dintre state, conturând astfel subdomeniul intitulat studii de securitate.

4.Viziunea constructivistă asupra securității. Școala de la Copenhaga. Securitatea societală

4.1. Constructivismul social. Depășind variantele și antagonismele tradiționale, clasice sau neoclasice, noile perspective de cercetare ale studiilor de securitate pornesc de la observația că, în condițiile globalizării, asigurarea securității statului - ca protagonist al oricărei discuții despre securitate în termeni clasici - nu este totuna cu asigurarea securității indivizilor, a diverselor grupuri sociale sau comunități.

Prin urmare cercetătorii și autorii de orientare constructivistă din domeniul studiilor de securitate extind actualmente conceptul de securitate, fie prin analiza sectorială (Buzan, 1991, pp. 124-141), fie prin multiplicarea nivelurilor de analiză a securității. Acest din urmă procedeu consideră că securitatea internațională nu mai este tratată ca fiind suma securității statelor din sistemul internațional, ci analiza se face pe două niveluri distincte: al securității fiecărui stat din sistem și al securității sistemului în ansamblu; războiul, chiar și la nivel potențial, rămâne elementul comun al analizei și al dezbaterilor.

În acest sens, constructivismul definește securitatea ca un concept dinamic, influențabil în mod direct de contextul sistemului internațional și de schimbările din societate. Ca atare amenințările la adresa securității se construiesc social și variază în funcție de context și percepții.

Teoreticianul Alexander Wendt consideră că ,,amenințările nu sunt percepute într-un mod independent, deoarece ceea ce constituie o amenințare depinde de contextul social în care este percepută.'' (Văscan, 2024, p.13) Constructiviștii ,,susțin că înțelegerea conceptului de securitate se realizează prin analizarea proceselor de negociere și interacțiune socială dintre state (...) în funcție de contextul social.'' (Văscan, 2024, p.13).

4.2. Școala de la Copenhaga. Principalii promotori ai viziunii constructiviste și totodată adepți ai extinderii analizei și conceptului studiilor de securitate sunt grupați în jurul Școlii de la Copenhaga - Barry Buzan, Ole Weaver, David Baldwin, Jaap de Wilde. Ei tratează securitatea la un nivel extins cu scopul de a răspunde cerințelor și provocărilor perioadei de după terminarea Războiului Rece.

Problematica și tematicile impuse de societatea contemporană sunt analizate din unghiuri diferite - individual, național, internațional, regional, global - în funcție de domenii diverse - militar, politic, economic, social, de mediu, energetic - și de identitatea actorilor implicați - statali, nonstatali.

Teoreticienii Școlii de la Copenhaga iau în considerare aspectele multiple ale securității, tratând conceptul în complexitatea sa și abordând securitatea din perspectiva particularităților subsistemelor sau regiunilor aflate în analiză. Obiectul de referință al securității nu mai este statul, ci națiunea, comunitatea, grupul, indivizii, societatea.

Criticii Școlii de la Copenhaga, printre care se numără autori din cadrul Școlii Engleze a Studiilor de Securitate, reproșează teoreticienilor celei dintâi că reduc securitatea la un proces strict discursiv, neglijând faptul că securitatea este în primul rând o problemă de putere și interese. De asemenea li se reproșează că nu oferă soluții practice la problemele de securitate, fiind preocupați exclusiv de construcții teoretice și dezbateri intelectuale. Cu toate acestea, contribuția Școlii de la Copenhaga în schimbarea perspectivei asupra conceptului tradițional de securitate și în definirea securității ca un proces social, este substanțială și nu poate fi pusă la îndoială.

4.3. Securitatea societală. Autorul constructivist Ole Weaver introduce conceptul de securitate societală ca fiind ,,capacitatea unei societăți de a-și prezerva caracterul ei esențial, în condiții de schimbare și amenințări posibile și reale (...) în condiții acceptabile pentru evoluție a modelelor tradiționale de limbă, cultură, asociere și identitate națională și religioasă''.(Văscan, 2024, p.32) Amenințările la adresa securității societale pot proveni din domenii diverse precum conflictele armate, terorismul, migrația, depopularea și chiar schimbările climatice. Ele se referă inclusiv la păstrarea / pierderea elementelor identitare ale comunității respective.

Unul dintre punctele de plecare ale noilor orientări constructiviste din cadrul studiilor de securitate este reprezentat de lucrarea de referință aparținând lui Barry Buzan, ,,Popoarele, statele și frica. O agendă pentru studii de securitate națională în epoca de după Războiul Rece'', publicată în 1981 și actualizată un deceniu mai târziu, în românește la Ed. Cartier, 2017. Aceasta scoate în evidență relația strânsă dintre conceptele de amenințare existentă, vulnerabilitate reală și risc asociat, precum și importanța lor substanțială, definitorie, în conturarea și totodată evaluarea, analiza și stabilirea gradului / climatului de securitate / insecuritate al unui stat / comunitate /areal / sistem geopolitic.

Totodată David Baldwin (Văscan, 2024, p.22) consideră că ideea de securitate internațională nu se limitează la amenințările clare, imediate, ci trebuie extinsă și cu amenințările potențiale. Prin urmare, în analiza climatului de securitate dintr-un anumit areal trebuie luate în considerare atât amenințările / conflictele existente, deschise, cât și cele potențiale, ale căror premise există, dar care încă nu au escaladat în conflicte deschise sau nu s-au transformat în amenințări explicite.

În intenția de a exemplifica și de a oferi un tablou cât mai concret și exact al amenințărilor la adresa securității internaționale, fie ea regională sau globală - un tablou mai extins decât cel al clasicei conflictualități și totodată adaptat provocărilor și problematicii actuale - autorul român Rareș-Alexandru Văscan (Văscan, 2024, p.33) decelează șase mari categorii de amenințări cu care societățile post-Război Rece se pot confrunta și ca atare multe chiar se confruntă din ce în ce mai acerb: conflictul armat, terorismul, amenințările cibernetice, proliferarea nucleară, criminalitatea transnațională și schimbările climatice.

CONCLUZIE

În concluzie, potrivit teoreticienilor din cadrul Școlii de la Copenhaga, noile amenințări la adresa securității se află în conexiune directă cu problemele globale și caracterul lor transnațional, fiind influențate direct de fenomenul globalizării. În consecință constructiviștii consideră că se impune o

ISSN-P: 1844-6051 ~ ISSN-E: 2344-3677

Supplement 2/2026 ***https://alss.utgjiu.ro***

abordare mult mai cuprinzătoare a conceptului de securitate, care să includă alături de amenințările militare și pe cele de sorginte socio-economică, precum sărăcia, migrația, mediul, energia.

„Obiectul de referință al securității poate fi considerat orice lucru, persoană sau proces considerat valoros și care poate fi pus în pericol de o amenințare, argumentând că ceea ce este considerat o amenințare pentru unii, iar pentru alții nu, se află în strânsă legătură cu subiectivitatea și obiectivitatea securității, depinzând în egală măsură de contextul social, politic și cultural în care se află indivizii și societatea."

În spațiul românesc al cercetărilor și al teoriilor din domeniul studiilor de securitate reține atenția lucrarea cercetătoarei științifice Claudia Anamaria Iov de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, „Rethinking (In)Security in the European Union'', editată în 2020 de Cambridge Scholars Publishing din care am extras și redat anterior, de asemenea ca o concluzie privind viziunea constructivistă asupra securității și perspectivele noi pe care aceasta le deschide pentru cercetători.

ISSN-P: 1844-6051 ~ ISSN-E: 2344-3677

Supplement 2/2026 *https://alss.utgjiu.ro*

REFERINȚE

Volume

Buzan, Barry, Popoarele, statele și frica. O agendă pentru studii de securitate națională în epoca de după Războiul Rece, Editura Cartier, București și Chișinău, 2017

Hallet Carr, Edward, The Twenty Years' Crisis 1919-1939, Palgrave Macmillan, 1995

Iov, Claudia Anamaria, Rethinking (In)Security in the European Union, Cambridge Scholars Publishing, 2020

Keohane, Robert și Nye, Joseph, Putere și Interdependență, Polirom, Iași, 2000

Mearsheimer, John, The Tragedy of Great Power Politics, WW Norton & Co, 2014

Miroiu, Andrei și Ungureanu, Radu-Sebastian, Manual de Relații Internaționale, Polirom, Iași, 2006,

Morgenthau, Hans , Politica între națiuni. Lupta pentru putere și lupta pentru pace, Polirom, Iași, 2007

Văscan, Rareș-Alexandru, Discursuri și practici de securitate în contextul migrației din Uniunea Europeană în perioada 2019-2021, Cluj-Napoca, 2024

Waltz, Kenneth N., Teoria politicii internaționale, Polirom, Iași, 2006

Wendt, Alexander, Social Theory of International Politics, Cambridge Studies in International Relations, 1999

Articole și studii:

Baldwin, David, ,,The Concept of Security'', Review of International Studies, 1997, volumul 23, numărul 1, pp.5-26

Ferraro, Vincent, ,,Hegemonic Stability Theory'', Mount Holyoke College, 2003

Herz, John H., ,,Idealist internationalism and the Security Dilemma'', The Johns Hopkins University, vol.2, no. 2, ian.1950, pp.157-180

Kant, Immanuel, ,,Spre pacea eternă'', Editura Gramar, 2015